

perseverantiam directa, omnes conditiones ad merendum de congruo habere possunt, *ut patet*. Ergo.

Dices: Christus ait, Joan. XVI, 23: *Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Ergo qui perseverantiam finalem, petit a Deo, illam ex promissione ejus sperare potest ut debitam de condigno.

R. Nego conseq. Christus enim prædictis verbis promittit effectum orationis ut donum, non vero ut debitum; alioquin proprie non fieret oratio, sed petitio debiti. Ergo.

COROLLARIUM.

Sequitur ex hac propositione hominem mereri non posse de condigno gratiam efficacem, alioquin mereri posset perseverantiam finalem quæ est ultima gratia efficax; sed illam procul dubio mereri potest de congruo, et eo sensu verum est illud axioma a S. Thoma memoratum: *Facienti quod in se est Deus non denegat gratiam*.

PROPOSITIO SECUNDA.

Justus vitam æternam de condigno mereri potest.

Prob. Scriptura sacra, conc. Trid., SS. Patrum testimonio, et ratione.

1° *Scriptura sacra, nempe textibus supra p. 375 citatis*, in quibus vita æterna dicitur *merces, corona justitiæ*. Ergo 1°.

2° *Conc. Trid.* quod, sess. 6, can. 32, sic se habet: « Si quis dixerit... justificatum bonis operibus non vere mereri... vitam æternam, et ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum; anathema sit. » Ergo 2°.

3° *SS. Patrum testimonio*. S. Ambros., Sermone 7 in Ps. CXVIII, asserit justos scire coronam bonorum esse repositam meritorum. S. Aug., lib. de Perfectione hominis, cap. 8: « Post hanc autem vitam merces perficiens redditur, sed eis tantum a quibus in hac vita ejusdem mercedis meritum comparatur. »

4° *Ratione*. Meritum de condigno fundatur promissione divina: atqui Deus expresse promisit bona facientibus, modo in statu gratiæ decedant, vitam æternam tanquam mercedem: ergo.

Dices: B. Paulus, Rom. VIII, 18, ait: *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis*: ergo nullus vitam æternam mereri potest de condigno.

R. Nego conseq. Nam ibi Apostolus passiones hujus temporis comparat futuræ gloriæ, quoad intensitatem et durationem, non vero quoad proportionem ex gratia et promissione Dei orientem. Ergo.

Inst. Perseverantiam mereri non possumus de condigno: ergo a fortiori nec vitam æternam.

R. Nego conseq. et paritatem, 1° quia in his quæ a libera Dei voluntate pendent, argumentum a pari non valet; 2° quia Deus vitam æternam promisit ut mercedem, non vero ita promisit perseverantiam; nam si illam promississet, nullatenus repugnaret quod eam mereri de condigno possemus. Ergo.

CAPUT SEXTUM.

DE PRÆDESTINATIONE ET REPROBATIONE.

Vox *prædestinatio* stricte sumi posset in malam partem, et tunc significaret reprobationem: communius vero in bonam partem tantum accipitur, et ideo de prædestinatione et de reprobatione in duplici articulo separatim disseremus.

ARTICULUS PRIMUS.

DE PRÆDESTINATIONE.

Prædestinatio, juxta vim nominis, idem est ac prævia destinatio. Duplex est: alia ad gratiam, et alia ad gloriam; quæ est ad gloriam, est simul ad gratiam et dicitur completa. Definiri potest: *Præordinatio efficax qua Deus*

quosdam homines per media infallibilia ad vitam æternam dirigit. Hæc præordinatio, quæ etiam vocatur decretum, solos respicit electos. Agemus 1° de existentia prædestinationis in genere, et 2° de ejus causa seu motivo.

§ I. — De existentia prædestinationis in genere.

Quidquid Deus facit in tempore, ab æterno decrevit illud facere: atqui Deus multis dat gratiam, sive actua-lem, sive sanctificantem, et aliquibus gloriam: ergo illos ab æterno prædestinavit, sive ad gratiam tantum, sive ad gloriam.

Tam aperta est hæc veritas, tot nititur testimoniis Scripturæ et traditionis, ut a cunctis recentibus hæreticis sicut a catholicis nunc admittatur. Quos prædestinavit, inquit B. Paulus, Rom. VIII, 30, *hos et vocavit*. S. Aug. integrum composuit librum de Prædestinatione sanctorum. Nulla igitur est ratio cur in hoc paragrapho diutius immoremur.

§ II. — De causa seu motivo prædestinationis.

Quæstio est an Deus, ob prævisa futura hominum merita, eos ad gratiam, vel ad gratiam et ad gloriam simul prædestinaverit.

Certum est, contra Pelagianos et Semipelagianos, prædestinationem ad primam gratiam non fieri ob prævisa merita; siquidem homo hanc gratiam nullo modo mereri potest. Unde Apostolus, Eph. 1, 5: *Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum secundum propositum voluntatis suæ*. Idem habet *1. Cor. 13* ejusdem capituli.

Præcipue agitur de prædestinatione ad gloriam, et petitur an fiat ob prævisa merita, an vero ex solo Dei beneplacito.

Certum est, quoad executionem prædestinationis, gloriam unicuique juxta merita conferri; probavimus enim justos per bona opera vitam seu gloriam æternam de condigno mereri.

Quæstio est igitur quo motivo Deus ab æterno quosdam homines præ cæteris ad gloriam æternam præordinet. At valde arduum et minus utile est solutionem altissimæ hujus quæstionis quærere.

Certum est 1° Deum salutem nostram sincere velle; 2° gratia nos ex pura misericordia prævenisse et abundantia auxilia nobis adhuc offerre; 3° nos perfecta libertate gaudere et bona opera supernaturalia, quibus vita æterna promittitur, agere posse; 4° nos perseverantiam finalem obtenturos ac consequenter gloriam æternam, si gratiis actualibus recte utamur. Nonne hæc plane sufficiunt ad tollendam anxietatem respectu Dei, quamvis, ob fragilitatem nostram pro nobis dicta æstimare debeamus hæc Apostoli verba jam pluries citata: *Cum metu et tremore vestram salutem operamini?*

Attamen præcipuas theologorum opiniones circa hoc punctum breviter exponere juvat, quia theologiæ candidatos eas penitus ignorare non licet. Tres existunt.

Prima tenet prædestinationem ob prævisa merita fieri, sicque eam explicant ipsius patroni: Deus salutem omnium hominum desiderans, parat omnibus gratias sufficientes; dat quibusdam, ex speciali misericordia, gratias abundantiores quæ pro circumstantiis effectum habituræ sunt: prævidet hos præ cæteris merita ope gratiæ libere acquiruturos et perseveraturos, atque hæc prævisione innixus, statuit ab æterno se gloriam hujusmodi meritis debitam in tempore concessurum.

Secunda opinio docet prædestinationem esse omnino gratuitam, et prævisione meritorum nullo modo fundari; juxta defensores hujus sententiæ, Deus parat omnibus gratias sufficientes, sed ex speciali misericordia ab æterno decrevit dare quibusdam gratias efficaces quibus ad perseverantiam finalem et gloriam æternam infallibiliter deducerentur. Ita omnes Thomistæ, plerique Augustiniani, et plures Molinistæ.

Tertia est opinio eorum qui credunt insigniores sanctos, ut B. Virginem, S. Joannem Baptistam, Apostolos, etc., gratuito fuisse prædestinatos, cæteros vero post prævisa

merita. Hujus distinctionis nullum invenitur fundamentum, neque in Scriptura, neque in traditione.

Quidquid sit, prædestinatio fuit determinata, juxta omnes, vel intuitu meritorum, vel sine respectu ad merita: igitur strictè loquendo, duæ sunt tantum circa hoc punctum sententiæ, quarum momenta constrictiori modo exposituri sumus.

Sententia quæ tenet prædestinationem fieri ob prævisa merita.

Prob. 1º Scriptura. Matth. xxv, 34 et 35: Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi: esurivi enim, et dedistis mihi manducare, etc. Unde sic: Regnum Dei ab æterno paratum est electis, en prædestinatio; paratum est, quia bona fecerunt opera, esurivi enim, etc.; en causa moralis. Ergo.

Pluribus in locis Scripturæ sacræ gloria cœlestis exhibetur ut *merces*, ut *bravium*, ut *corona justitiæ*, etc.: at illæ voces merita præcedentia supponunt: ergo 1º.

2º *SS. Patrum testimoniis. S. Ambros. in hæc Apostoli verba, Quos præscivit hos prædestinavit, ait: « Non ante » prædestinavit quam præsciret, sed quorum merita præscivit, eorum et præmia prædestinavit. »*

S. Aug. ad Simplicianum, lib. 1, quæst. 2, n. 6, de electione Jacob præ Esau tractans, hæc habet: « Non tamen electio præcedit justificationem, sed electionem » justificatio; nemo enim eligitur nisi jam distans ab illo » qui rejicitur. » Ergo electio supponit merita prævisa. Ergo 2º.

3º *Ratione. 1º De fide est, ut supra ostendimus, gloriam nunc dari electis ob merita: ergo ab æterno illis præparata est ob merita. 2º Eodem modo Deus præparavit gloriam electis quo eam promittit in Scriptura: atqui illam promittit ut mercedem, ut præmium, etc. 3º Electi gloriam æternam libere consequuntur: atqui non videtur quomodo eam libere consequerentur, si antecederet et absolute ad illam prædestinati essent: ergo.*

Adversarii hujus sententiæ respondent, 1º *ad argumentum ex Scriptura*, duplex in Deo esse decretum prædestinationis, unum quo statuit dare his vel illis hominibus gratias efficaces, quæ non impediunt merita; et alterum quo decernit hæc merita gloria æterna coronari.

2º *Ad testimonia Patrum*, dicunt similiter sanctos Doctores duplex agnovisse decretum Dei, et locutos esse modo juxta decretum dandi gloriam meritis, modo juxta propositum concedendi gratias ex natura sua efficaces, ad merita infallibiliter deducentes.

3º *Ad rationes* respondent 1º male inferri prædestinationem ad gloriam fieri ob merita, quia in tempore coronantur merita. Hæc difficultas, inquiunt, occurrit solvenda his omnibus qui admittunt gratiam efficacem, ac proinde omnibus catholicis: nam hæc gratia non conceditur ob merita, et tamen merita ex illa procedentia vitam æternam acquirunt de condigno. 2º Gloria æterna non aliter promittitur in Scriptura, quam conceditur: ergo eadem valet responsio. 3º Gratia efficax, juxta omnes, libertatem non tollit, nec divina præscientia: ergo a pari nec prædestinatio.

Sententia eorum qui dicunt prædestinationem fieri ante prævisa merita, et esse omnino gratuitam.

Prob. ex Scriptura sacra, SS. Patribus et ratione.

7º *Ex Scriptura sacra. Permulti citari solent textus: quosdam tantum seligemus. Joan. x, 26: Vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis. Si prædestinatio fieret ob merita, dicendum foret, e contra: Non estis ex ovibus meis, quia non creditis. Act. XIII, 48: Crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam. Ergo non fuerunt præordinati quia crediderunt, seu propter merita, sed crediderunt quia ad vitam æternam erant præordinati.*

Rom. VIII, 30: *Quos prædestinavit, hos et vocavit, et quos vocavit, hos et justificavit. Eos igitur ad fidem vocavit et justificavit, qui erant prædestinati.*

B. Paulus requirens rationem cur Deus Jacob prætulerit

rit Esau in sinu Rebeckæ, ait, Rom. ix, 11 : *Cum enim nondum nati fuissent aut aliquid boni egissent aut mali, ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus sed ex vocante dictum est ei : Quia major serviet minori sicut scriptum est : Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Unde Apostolus concludit, *ŷ. 16 : Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Multa alia taceo. Ergo 1°.

2° *Ex SS. Patribus.* S. Aug. fere in toto libro de Prædestinatione sanctorum et alibi, fatentibus plerisque alterius sententiæ defensoribus, hanc propositionem docet.

S. Fulgentius, lib. de fide ad Petrum, cap. 3, dicit : « Illi cum Christo regnabunt, quos Deus gratuita bonitate » sua prædestinavit ad regnum. »

S. Th., de Veritate, q. 6, art. 2, ait : « Causa prædestinationis nihil aliud est quam bonitas ipsius Dei. » Ergo 2°.

3° *Ratione.* Qui vult ordinate, prius intendit finem quam media : v. g., medicus prius intendit sanitatem ægroti quam medicamenta quæ illi præparat : atqui Deus ab æterno præparavit gratias efficaces ex quibus sequuntur merita : ergo prius intendebat gloriam meritis debitam.

Defensores alterius sententiæ respondent : *Ad primum,* Scripturam in locis citatis et in multis aliis loqui de prædestinatione ad gratiam, quæ, juxta omnes catholicos, est gratuita et antecedens, et non impedit quin prædestinatio ad gloriam fiat ob prævisa merita ;

Ad secundum, Patres et doctores similiter locutos esse, in locis objectis, de prædestinatione ad gratiam ; vel suam emisisse opinionem, non vero Ecclesiæ doctrinam ;

Ad tertium, concessionem gratiæ esse quid in se optimum ac proinde Deum immediate eam sibi proponere potuisse, et secundario statuere se meritis inde proventuris gloriam daturum. Ergo.

Concludendum est quæstionem esse solutu difficillimam : cum ad praxim non pertineat, eam aliis solvendam dimittimus. Fatemur tamen posteriorem sententiam, quæ

tenet prædestinationem esse gratuitam et antecedentem, esse multo communiorem, et Scripturæ conformiorem videri. *Quid ergo dicemus ?* inquit Apostolus, Rom. viii, 84. *Numquid iniquitas apud Deum ? Absit.... O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei ! Quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus !*

« Je conclus, » inquit Bossuet, *Traité du libre Arbitre*, c. 3, « que deux choses nous sont évidentes par la seule » raison naturelle : l'une, que nous sommes libres... » l'autre, que les actions de notre liberté sont comprises » dans les décrets de la Providence, et qu'elle a des » moyens certains de les conduire à ses fins. »

Quæritur 1° an numerus prædestinatorum sit certus et invariabilis.

R. Est certus apud Deum ; sive enim prædestinatio fiat ob merita prævisa, sive antecedenter ad merita, Deus infallibiliter cognoscit ab æterno qui coronandi quive reprobandi sunt : ergo numerus prædestinatorum est certus et determinatus.

Attamen, cum divina prædestinatio libertati humanæ non noceat, et bonum illius usum supponat, satagere debemus ut per opera nostra bona certam nostram electionem faciamus, licet ratio nostra sub altitudine hujus doctrinæ obruatur.

Quæritur 2° an numerus prædestinatorum sit major vel minor numero reprobatorum.

R. 1°. Si agatur de hominibus in genere, constat numerum reprobatorum longe majorem futurum esse numero prædestinatorum. Ita S. Th., 1, q. 23, art. 7, et, post ipsum, omnes theologi sequentibus verbis Christi innixi, Math. vii, 14 : *Quam angusta porta, et arcta via est quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam !* Hoc insuper manifestat numerus infidelium, hæreticorum, schismaticorum et incredulorum incomparabiliter major.

R. 2°. Si vero de catholicis tantum agatur, certum est verba Christi, Matth. xx, 16, *Multi sunt vocati, pauci vero electi,* minorem esse numerum electorum non probare ; nam generalia sunt, et nihil ostendit ea ad solos catholi-

cos restringenda esse. Communius tamen et valde probabilius docent theologi numerum electorum numero reprobatorum inferiorem esse. Fere omnes post justitiam in Baptismo acceptam in mortalia peccata labuntur. Quis affirmare auderet plerosque ad Deum sincere reverti et in sanctitate decedere?

Quæritur 3° an quis certo judicare possit se inter prædestinatos numerari.

*R. negative, nisi specialis illi affulgeat revelatio. Patet ex supra dictis, pag. 370. Quædam tamen sunt signa a SS. Patribus indicata quibus hoc fiducialiter conjecturare possimus, nempe 1° constans patientia in tolerandis adversitatibus, juxta hæc verba Luc. XVI, 25 : *Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala.* 2° Misericordia in pauperes et dilectio inimicorum : *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur, Matth. v, 7 ; Diligite inimicos vestros, ibid. 44.* 3° Bonæ conscientiæ testimonium et longa perseverantia in statu gratiæ, quia, ut ait S. Aug., *qualis vita, finis ita.* 4° Gustus verbi divini, amor librorum de pietate tractantium, læta correptionum et admonitionum susceptio, juxta hæc verba : *Oes meæ vocem meam audiunt, Joan. x, 27 ; Qui ex Deo est verba Dei audit, ibid. VIII, 48.* 5° Singularis devotio erga B. Virginem Mariam, quam Ecclesia vocat spem nostram : nullus autem patrocinio ejus confidere potest, nisi virtutes quas excoluit imitari studeat.*

Quæritur 4° quid intelligendum sit per librum vitæ.

*R. Duplex distinguendus est liber vitæ : unus in quo omnes inscribuntur justii adhuc viventes, sive perseveraturi sint, sive non : ex hoc libro deleri possunt. Plures sic interpretantur sequentia Psalmistæ verba, Ps. LXXVIII, 29 : *Deleantur de libro vitæ, et cum justis non scribantur.* Et alter liber de quo fit mentio in Epist. ad Philipp. IV, 3 : *Quorum nomina scripta sunt in libro vitæ ;* et in Apoc. XVII, 8 : *Quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ a constitutione mundi :* est liber solis prædestinatis destinatus, et nihil aliud est quam firma in mente divina*

notitia eorum qui electi sunt ad vitam æternam. Qui in hoc libro scriptus est, nunquam deleri potest, licet vera libertate gaudeat, quia hæc conscriptio supponit bonum usum ipsius libertatis a Deo prævisum.

Alius est liber in quo uniuscujusque actus continentur, unde judicabitur, Apoc. XX, 12.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE REPROBATIONE.

Reprobatio est actus quo Deus ab æterno statuit quosdam homines, in vindictam propriarum culparum, perpetuis addicere suppliciis. Duplex distinguitur, positiva scilicet et negativa. *Positiva* ea est qua Deus, actu voluntatis positivo, aliquos homines a gloria excludit et ad æternas pœnas devovet. *Negativa* vero in eo consistit quod Deus, actum prædestinationis condens, quosdam homines in eo non includat, unde sequitur eos reprobandos ac suppliciis æternis addicendos esse.

Certum est dari reprobationem positivam : nam de fide est Deum multos in tempore æterni devovere suppliciis, nempe omnes qui in peccato mortali decedunt : porro quod facit in tempore, ab æterno decrevit illud facere : ergo ab æterno hos omnes reprobare voluit. In hoc nulla est difficultas.

Sed petitur an illud decretum peccata reprobatorum prævisa supponat, an vero sit antecedens et sola Dei voluntate innixum.

Prædestinatiani affirmare audebant Deum actu voluntatis positivo et antecedenti quosdam ad æterna devovisse supplicia, sicut alios ad gloriam : Calvinus idem docere non erubuit.

Inter Calvinistas, alii fuerunt in hoc puncto mitiores, et dixerunt decretum reprobationis in prævisione peccati originalis fundari, et dicti sunt *Postlapsarii* ; et alii durissimam opinionem magistri retinentes, vocati sunt *Antelapsarii*.

Jansenius ejusque asseclæ ad sententiam *Postlapsario-*

rum accedunt, arbitrantes Deum quosdam e massa perditionis ab æterno misericordia sua elegisse, et cæteros in eadem massa relinquere statuisse, nec gratias relative sufficientes eis præparasse : contra hos omnes sit

PROPOSITIO.

Deus neminem, etiam post peccatum originale, ad æterna destinat supplicia, nisi ob prævisa peccata.

Prob. Scriptura sacra, conciliis, SS. Patribus et ratione.

1° *Scriptura sacra.* Ezech. XVIII, 23 : *Numquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus, et non ut convertatur a viis suis et vivat?* II Petr. III, 9 : *Dominus.... nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reverti.* Illi textus evidenter de homine in statu præsentis, seu de homine lapsio intelligendi sunt. Ergo 1°.

2° *Conciliis.* Conc. II Arausicanum, can. 23 : « Aliquos » ad malum divina potestate prædestinatos non solum » non credimus, sed etiam si sunt qui tantum malum » credere velint, cum omni detestatione illis anathema » dicimus. »

Conc. Trid., sess. 6, can. 17 : « Si quis justificationis » gratiam non nisi prædestinatis ad vitam contingere » dixerit, reliquos vero omnes qui vocantur vocari quidem, » sed gratiam non accipere, ut pote divina potestate » prædestinatos ad malum; anathema sit. » Unde nulli homines, etiam posito peccato originali, divina potestate prædestinati sunt ad malum : atqui, si prædestinarentur ad reprobationem, eo ipso prædestinati essent ad malum : ergo, etc. Ergo 2°.

3° *SS. Patribus.* S. Aug., lib. 3 contra Julianum, cap. 18 : « Bonus est Deus; justus est Deus : potest aliquid » quos sine bonis meritis liberare, quia bonus est : non » potest quemquam sine malis meritis damnare, quia justus est. »

S. Prosper, responsione ad tertiam objectionem Vincentianam : « Omnium quidem hominum Deus creator

» est, sed nemo ab eo ideo creatus est ut periret. » Multi alij citari possent. Ergo, etc. Ergo 3°.

4° *Ratione.* 1° Impium est dicere Deum summe bonum creaturas rationales e nihilo educere cum intentione formali et antecedente eas ineluctabili fato ad malum et ad pœnas æternas deducendi. 2° Deus, ut probavimus, vult sincere salutem omnium hominum eisque gratias relative sufficientes offert : ergo, etc. Aliunde, etc. Ergo.

Dices : Deus universa propter semetipsum operatus est, et impium quoque ad diem malum, Prov. XVI, 4; Jacob dilexi, Esau autem odio habui, Rom. IX, 13; Cum.... nondum..... aliquid boni egissent, aut mali, ibid. 11; cor Pharaonis induravit, malum non semel præcepit. Ergo.

R. Nego conseq. Vel enim textus nobis objecti de reprobatione non sunt intelligendi, vel supponunt reprobationem fieri ob prævisa demerita, alioquin Deus sibi contradiceret : nam ipsi odio sunt impius et impietas ejus, Sap. XIV, 9; et aliunde mortem ejus non vult, sed potius ut convertatur et vivat. Sic 1° impium non fecit ad diem malum, sed hominem voluntarie impium ad manifestationem gloriæ suæ inservire faciet in die judicii; sic 2° Jacob dilexit, eum positive eligendo; Esau vero odio habuit, eo sensu quod eum minus dilexerit, quemadmodum dixit Christus, Luc. XIV, 26 : *Si quis non odit patrem suum et matrem; id est, si quis amat patrem aut matrem plus quam me, ut habetur apud Matth. X, 37;* sic 3° cor Pharaonis non induravit malitiam impertiendo, sed gratiam efficacem denegando, ut ostendimus; et ita de cæteris. Ergo.

Quæritur an admittenda sit ex parte Dei reprobatio negativa.

R. affirmative. Constat enim existere ab æterno decreto prædestinationis quosdam tantum homines complectens : cæteri ergo ad gloriam non destinantur, et ideo negative reprobantur. Ergo, Sic omnes catholici.

Quæ autem sit causa hujusmodi reprobationis negativæ, non sibi consentiunt.

Qui contendunt prædestinationem ad gloriam ex præ-

visis meritis fieri, eo ipso sentiunt reprobationem negativam ob prævisa demerita pariter locum habere. Contra vero, qui tenent prædestinationem esse gratuitam et antecedentem, similiter admittunt reprobationem negativam antecedentem, quæ probabiliter nihil aliud est quam præteritionem, seu non electionem : igitur in ea hypothesi, hæc reprobatio non est actus, sed omissio actus positivi et gratuiti.

Hæc de gratia sufficiunt ad dicendum ; ad agendum nunquam satis erit.

FINIS TRACTATUS DE GRATIA.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Vox sacramenti, a *sacro* derivata, quia pertinet ad rem sacram, triplici modo potissimum accipitur in Scripturis et in traditione, videlicet :

1° Rem sacram, sed occultam significat, ut in sequentibus locis : *Excæcavit illos malitia eorum, et nescierunt sacramenta Dei*, Sap. II, 21 et 22, id est, secreta Dei consilia nescierunt ; *Ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ*, Eph. I, 9, id est, occultum voluntatis suæ propositum, scilicet Incarnationis mysterium. Eodem sensu vox illa dicitur etiam de re non sacra occulta, quæ vulgari non debet, ut in his verbis : *Sacramentum regis abscondere bonum est*, Tob. XII, 7.

2° Pro mystico rei latentis signo usurpatur : sic, Daniel, II, 20 et 47, somnium Nabuchodonosoris vocatur *sacramentum*, quia decreta Dei significabat ; sic Eph. V, 32, matrimonium dicitur *sacramentum magnum*, quia unio viri cum muliere signum est conjunctionis Christi cum Ecclesia : ita Apoc. XVII, 7, legitur : *Ego dicam tibi sacramentum mulieris et bestię quæ portat eam quæ habet capita septem et cornua decem* ; et figura explicatur.

Quo sensu voce *sacramenti* utuntur Latini, vocem *mysterii* adhibent Græci.

3° Strictiori sensu SS. Patres et theologi catholici per sacramentum simpliciter intelligunt : *Signum sensibile, a Deo modo permanenti institutum, ad significandam aut producendam gratiam.*

1° *Signum*, non quaecumque, sed speciale et determinatum ; non naturale, sed arbitrarium.

2° *Sensibile* ; quia, cum sit actus religionis et homines in servitio Dei sociare debeat, necesse est ut ab omnibus apprehendi possit.